Elli Beş Yıllık Yol Arkadaşım Cevat Özkaya

Muharrem BALCI, 18 Ekim 2026

Bir çuval patatesten bir ömürlük dostluğa...

Bazı insanları anlatmak zordur. Hele o insan, hayatınızın elli beş yılına eşlik etmişse... Onunla gençliğinizi, ekmeğinizi, emeğinizi, mücadelenizi ve hatıralarınızı paylaşmışsanız, birkaç cümleyle anlatmak daha da zorlaşır. Çünkü anlatmaya başladığınızda yalnızca bir insanı değil, kendi ömrünüzün de bir bölümünü anlatırsınız.

Cevat Özkaya benim için böyle bir dosttu. Kardeşten öte, yarım asrı aşan bir yol arkadaşı...

Böyle nice dostluklar, kardeşlikler edinmişiz. Bu satırları okuyanlar, Cevat Özkaya ismini gördüklerinde, Cevat ile birlikte hangi isimleri de zikretmiş olduğumu ve bu sayfalara sığmayacaklarını çok iyi bilirler. Cevat Özkaya'yı anarken hepsini anmış olacağımın kabulünü dilerim.

Cevat ile ilgili her an bir hatıradır. Fakat bazı hatıralar vardır ki aradan ne kadar zaman geçerse geçsin, insanın hafızasında bütün canlılığıyla kalır. Bizim öğrencilik yıllarımızdan bir hatıra, bugün bile yüzümde bir tebessüm, içimde tarifsiz bir sıcaklık uyandırır.

O yıllarda öğrenci evlerimizin ihtiyaçlarını karşılamak için Unkapanı Eski Hal'e gider, Rahmetli Soğancı Mustafa Ağabey'den hayrına patates ve soğan alırdık. Sonra aldıklarımızı sırtımıza yüklenir, Süleymaniye'nin yokuşlarını tırmanır, Laleli ve Aksaray Horhor'daki öğrenci evlerimize taşırdık.

Patates çuvalları elli, soğan çuvalları 25'er kiloydu. Biz ise elli iki, elli dört kilo civarında gençlerdik!

Bir düşünün: İnsan kendi ağırlığına yakın bir yükü sırtına alıyor, İstanbul'un yokuşlarını çıkıyor. Bugünden bakınca gülümseten bu manzara, o günlerin hayat şartlarını, imkânsızlıklarını ve dayanışmasını da anlatıyor.

Biz o çuvalları yalnızca evlerimize patates ve soğan götürmek için taşımıyorduk. Birlikte yaşamanın, paylaşmanın, kendi imkânlarımızla ayakta durmanın ne demek olduğunu öğreniyorduk. Sırtımızdaki yük ağırdı ama gençtik; umudumuz, heyecanımız ve yarına dair hayallerimiz vardı.

Şimdi düşünüyorum da o elli kiloluk çuvallar, belki de ömrümüz boyunca taşıyacağımız sorumlulukların ilk işaretleriydi. O gün sırtımızda patates ve soğan vardı; sonraki yıllarda ise insan haklarının, adaletin ve insan onurunu koruma mücadelesinin sorumluluğunu taşıdık.

Cevat'la dostluğumuzun hikâyesi, işte böyle günlerde başladı ve böyle günlerin içinden geçerek büyüdü.

Öğrencilik yıllarında ekmeğimizi ve emeğimizi bölüştük. Sonraki yaklaşık otuz beş yılda ise MAZLUMDER'de ve diğer insan hakları zeminlerinde mücadelemizi paylaştık. Hayat bizi gençlik yıllarımızdan alıp uzun bir yolculuğa çıkardı. Bu yolculukta dostluğumuz, ortak hatıralarımızın yanında ortak bir sorumluluğun da adı oldu.

İnsan hakları mücadelesi, insanın insana karşı sorumluluğunu unutmamasını gerektirir. Haksızlığa uğrayanın yanında durmayı, sesi duyulmayanı duymayı, insan onurunu her türlü hesabın üzerinde tutmayı... Farkındalığı, insan hakları için yola çıkmayı, bu yolculuğun Allah'ın bize verdiği en büyük onur olduğunu bilmeyi ve yaşamayı, yaşatmayı... Biz bu mücadelenin farklı dönemlerinde birlikte yer aldık. Yıllar boyunca hak arayışlarına, mağduriyetlere ve adalet taleplerine tanıklık ettik.

Cevat'ı anlatmak için yalnızca bu ortak mücadele yıllarını hatırlamak da yetmez. Çünkü onun asıl farkı, bir düşünce insanı olmasının yanında, insanlarla kurduğu ilişkilerde ortaya çıkardı.

Cevat'ın yüzünden tebessüm eksik olmazdı. Güler yüzü, insanlara yaklaşımındaki sıcaklık ve samimiyet, onu tanıyanların kolay kolay unutamayacağı özelliklerindendi. Birinin bir ihtiyacı olduğunu duyduğunda, imkânı ölçüsünde yardımına koşmak onun için sıradan bir davranıştı. İnsanların derdiyle ilgilenir, bir meseleye çözüm arar, elinden geleni yapmaya çalışırdı.

Bazı insanlar yardım etmek için kendilerinden bir şey istenmesini bekler. Bazılarıysa ihtiyacı fark eder ve el uzatır. Cevat, benim tanıdığım kadarıyla, ikinci gruptandı.

Üstelik onun bu tavrı yalnızca yakın çevresiyle sınırlı değildi. Binlerce genç için bir akıl hocası, bir yol gösterici, bir ağabeydi. Kimi zaman bir fikri tartışmak, kimi zaman hayatın bir meselesini danışmak, kimi zaman da yalnızca konuşup rahatlamak için ona başvuran gençler vardı.

Cevat'ın insanlarla ilişkisinde dikkat çekici bir taraf daha bulunurdu: Küçükle küçük, büyükle büyük olabilmek. Karşısındaki insanın yaşına, konumuna veya imkânlarına göre yapay bir mesafe koymadan iletişim kurabilmek... İnsanları dinlemek, anlamaya çalışmak, onların dünyasına girebilmek... Gençlerle ve düşünce insanlarıyla ilişkisini özetlemek gerekirse bir kelimenin defalarca tekrarıdır: İletişim, İletişim, iletişim.

Bu özellik, gerçek bir entelektüelde bulunması gereken vasıflardan biridir. Çünkü entelektüellik yalnızca çok okumak, çok bilmek, fikir üretmek veya yazmak değildir. Bilgiyi hayatla buluşturmak, düşünceyi insanı anlamanın bir aracına dönüştürmek ve birikimini başkalarıyla paylaşabilmektir. Cevat'ı benim gözümde gerçek bir entelektüel yapan özelliklerden biri de buydu. Onun düşünce dünyasıyla insanlara yaklaşımını birbirinden ayrı düşünemiyorum. Bir tarafta yayıncılık, fikir ve kültür dünyasına yıllarını vermiş bir isim; diğer tarafta gençlerin derdini dinleyen, bir ihtiyaç sahibine el uzatan, dostunun sevincini ve sıkıntısını paylaşan bir insan...

Bunlar, bir şahsiyetin birbirini tamamlayan yönleridir.

Bugün geriye dönüp elli beş yıla baktığımda, gözümün önüne yalnızca büyük olaylar veya önemli mücadeleler gelmiyor. Unkapanı Eski Hal'den alınan patates çuvalları, Süleymaniye yokuşları, öğrenci evleri, paylaşılan ekmekler, kitaplar, dergiler, konferanslar, dersler, seyahatler, sohbetler ve gençlik hayalleri de geliyor. İşte insanın hayatını asıl anlamlı kılan, çoğu zaman başkalarının önemsiz görebileceği küçük anlardır.

Bir çuval patates, yıllar sonra bir dostluğun sembolüne dönüşebilir. Birlikte çıkılan yokuş, bir ömür birlikte yürünmüş yolları hatırlatabilir. Gençlikte paylaşılan bir lokma, insanın hafızasında vefanın en sahici karşılığı olarak kalabilir.

Bizim hikâyemizde de böyle oldu.

Önce aynı yokuşları çıktık, sonra hayatın başka yokuşlarında birlikte yürüdük. Önce öğrenci evlerimizin ihtiyaçlarını sırtımızda taşıdık, sonra insan hakları mücadelesinin sorumluluklarını omuzladık. Yıllar değişti, şartlar değişti fakat dostluğumuzun temelindeki paylaşma ve dayanışma duygusu değişmedi.

Cevat benim için yalnızca geçmişte yaşanmış güzel günlerin hatırası değildir. O, bir ömrün nasıl dostlukla, emekle, fikirle ve insanlara faydalı olma çabasıyla anlam kazanabileceğinin de şahididir.

Sevgili dostum Cevat...

Seninle paylaştığımız elli beş yılı tek bir yazıya, hatta yazılara sığdırmak mümkün değil. O günleri hatırladığımda hâlâ gülümsüyorum. Elli kiloluk patates çuvallarını sırtladığımız gençlik yıllarını, Süleymaniye'nin yokuşlarını, öğrenci evlerimizi ve o günlerin kendine has heyecanını unutmayacağım.

Güler yüzünü, insanların imdadına yetişme gayretini, gençlere ağabeylik edişini, fikir dünyandaki birikimini ve insanlarla kurduğun o sahici ilişkiyi de...

Rabbim sana rahmetiyle muamele etsin. Emeklerini kabul buyursun. Ailene, yakınlarına, sevenlerine ve senden istifade etmiş binlerce insana sabır versin.

Elli beş yıllık dostum, kardeşten öte yol arkadaşım...

Birlikte çıktığımız yokuşlar, paylaştığımız ekmekler ve omuz omuza yürüdüğümüz hak temelli mücadele, ömrümün en kıymetli hatıraları arasında kalacak.

Mekânın cennet olsun. Seni rahmetle, muhabbetle ve bitmeyecek bir vefayla anıyorum.